

ЕКОНОМІКА

УДК 502.1

**ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОБЛЕМ
ТА ФОРМУВАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗБАЛАНСОВАНОГО
ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ**

Автор – **Видря М. А.**, студ.; **Омелич О. Ю.**, студ.

Науковий керівник – **Кононова О. Є.**, канд. екон. наук, доц.

Придніпровська державна академія будівництва та архітектури

Постановка проблеми. Проблема забруднення навколишнього середовища набула дуже великих масштабів в ХХІ ст. і викликала цілком обгрунтоване занепокоєння. 25...30 років тому проблема екології в Україні розглядалась лише в науковій сфері, а в новому тисячолітті – в політичній та економічній. Поряд з цим в нашій країні постає проблема реалізації ефективної державної екологічної політики, причина якої полягає в повільній інтеграції екологічної складової в усі галузі економіки.

Мета дослідження. Дослідити міжнародну та регіональну інтеграцію у сфері охорони навколишнього середовища. Прослідкувати зв'язок зміни ВВП на душу населення з забрудненням повітря та води. Спробувати знайти шляхи вирішення проблеми реалізації ефективної державної екологічної політики та прискорення інтеграції екологічної складової в усі галузі економіки.

Результати дослідження. Закордонні вчені які дослідили економічні питання охорони довкілля : Г. Дейлі, Т. Панайот, К. Гофман, Н. Шафік, Дж. Медоуз, Дж. Гроссман, А. Крюгер. Серед вітчизняних вчених ці питання в своїх наукових працях висвітлили: І. М. Синякевич, Л. Г. Мельник, Ю. Ю. Туниця, Т. Ю. Туниця, В. С. Кравців, О. Ф. Балацький, В. М. Трегобчук, О. М. Теліженко, Б. М. Данилишин, І. К. Бистряков, Є.В. Хлобистов, Л. С. Гринів, Л. Г. Руденко, С. К. Харічков, Б. В. Буркинський, О. О. Веклич, З. В. Герасимчук та ін.

Американські вчені Крюгер та Гроссман змодельювали в 1995 році взаємозалежність між ВВП на душу населення та забрудненням повітря і води. Результатом роботи науковців стало таке твердження: *в країнах з низьким рівнем ВВП на душу населення концентрація шкідливих речовин в повітряних та водних басейнах зростає, але після досягнення певного рівня доходів, концентрація починає спадати* [1]. В своїй науковій праці [2] Гроссман та Крюгер дослідили критичні точки доходу на душу населення і з'ясували, що вони знаходяться в проміжку \$4 772...\$5 965 в цінах на 1995 рік.

Також Саймон Кузнець досліджував питання пов'язані з економічним зростанням. Він висунув економічну гіпотезу, вивчивши та проаналізувавши доходи різних груп населення. Вона свідчить, що в країнах з низьким ВВП на душу населення не приділяється достатня кількість уваги проблемам забруднення навколишнього середовища, через це спочатку нерівність доходів зростає, а з поліпшенням рівня економіки має намір до зниження. Згодом цю гіпотезу назвати «Екологічна крива Кузниця» (ЕКК), за допомогою якої тепер розглядають взаємозалежність між економічним зростанням та станом довкілля.

В своїх дослідженнях американський вчений Т. Панайоту [3] аналізував і узагальнив 30 наукових праць, які були присвячені гіпотезі ЕКК. Майже в усіх цих працях крива Кузнеця була підтверджена для SO₂, NO₂ та зависаючих речовин в повітрі.

Зі зростанням ВВП на душу населення пов'язана велика кількість факторів: економічна та політична стабільність, освіченість працівників та наявність і якість

природних ресурсів країни. Цю всю взаємозалежність можна зобразити на структурно-логічній схемі механізму реалізації гіпотези екологічної кривої Кузнеця (рис.) [1].

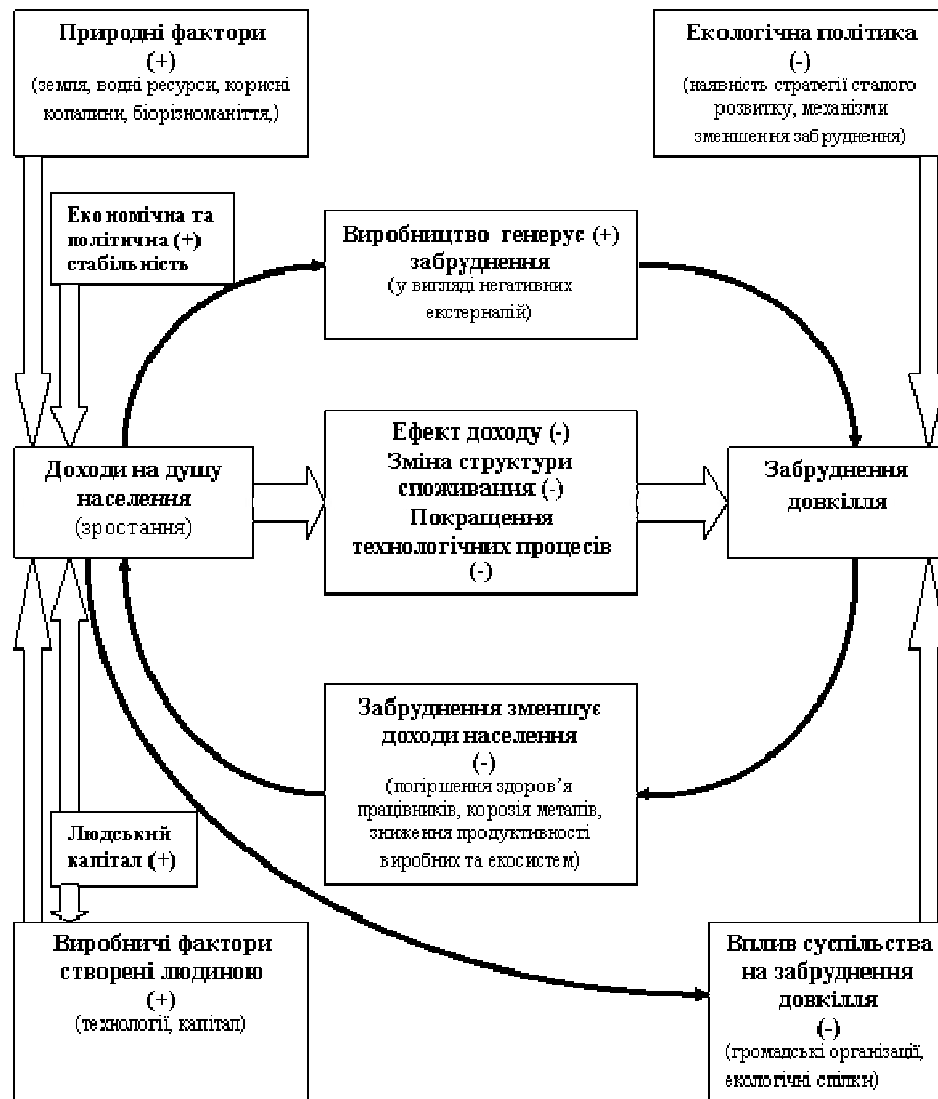

Рис. Структурно-логічна схема пояснення гіпотези екологічної кривої Кузнеця

Нажаль, досі в Україні не створено державного органу для успішної інтеграції усіх секторів економіки в сферу охорони навколишнього середовища. Було прийнято кілька стратегічних галузевих документів в нашій країні, але вони тільки показали масштаби відриву галузевого розвитку від екологічних пріоритетів. Це все відбувається через те, що більшість таких документів, стратегій, рішень і концепцій приймаються в екстремому режимі, без продуманих деталей.

Інтеграція у сфері охорони навколишнього середовища відбувається не тільки на державному рівні, а й на міжнародному. Міжнародна інтеграція в екологічній сфері – це узгоджене співробітництво суб'єктів на різних політико-адміністративних рівнях, яке відбувається за допомогою різних адміністративних, економічних та політичних інструментів, головною ціллю якої є поліпшення екологічної ситуації в усьому світі. Задача міжнародної інтеграції – організація системи колективної екологічної безпеки [4, с. 52].

Наразі, збереження довкілля та досягнення сталого (збалансованого) розвитку має стати пріоритетним напрямком української політики. Задля досягнення цієї цілі слід усунути основні проблеми екологічної політики нашої держави:

1) відсутність належної системи регулювання використання природних ресурсів, та неефективне функціонування системи, що здійснює моніторинг стану оточуючої середовища;

1) нерегульованість законодавства призводить до неналежного рівня дотримання громадянами своїх екологічних прав та обов'язків;

2) відсутність штрафів та належного державного контролю призвело до переважання підприємств з ресурсо- та енергоємним виробництвом, а також порушення цими підприємствами природоохоронного законодавства.

Отже, Україна має вжити низку термінових заходів, що забезпечать збалансований економічний розвиток. Виділимо декілька з таких заходів:

1) запровадження системи екологічної просвіти;

2) створення фондів фінансування природоохоронних заходів;

3) забезпечити системний підхід до розвитку відновлювальних джерел енергії та енергозберігаючих технологій;

4) контроль за відведенням ділянок землі, що зайняті зеленими насадженнями, під будівництво;

5) ведення контролю за виконанням законодавства щодо утилізації небезпечних відходів.

Висновки. Щоб покращити екологічний стан в Україні, необхідно вирішувати не тільки екологічні, а й економічні проблеми. В зв'язку з гіпотезою Кузнеця, треба підвищувати ВВП на душу населення, щоб отримати позитивний рух екології нашої країни. Також потрібно розуміти, що екологічна складова має обов'язково враховуватися під час державного планування. Інтеграція екологічної політики до інших політик, та удосконалення систем такої інтегрованої політики – це головний шлях поліпшення екологічного стану в Україні.

Список використаних джерел

1. Кубатко О. В. Еколого-економічні механізми стримування природодеструктивної економічної діяльності. Суми : Сумський державний університет, 2013. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=21>

2. Krueger Alan, Grossman Gene. Economic Growth and the Environment. *Quarterly Journal of Economics*. 1995. Vol. 11. Pp. 353–377.

3. Panayotou T. Economic Growth and the environment. [Електронний ресурс]. Theodore Panayotou. Harvard University. Working paper № 56. 2000. URL : <http://www.cid.harvard.edu/cidwp/pdf/054.pdf>

4. Степаненко А. В. Інтеграція економічної та екологічної політики в контексті екологічної безпеки. *Економіка природокористування і сталий розвиток*. Київ : Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України, 2018. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/162391/8-Stepanenko.pdf?sequence=1>